

هرمزگان

استان هرمزگان، جنوبی ترین استان ایران، در ساحل خلیج فارس و دریای عمان با مساحتی حدود ۶۸ هزار و ۴۷۶ کیلومتر مربع قرار دارد. این استان از شمال و شمال شرقی با استان کرمان، از شمال غربی و غرب با استان های فارس و بوشهر و از شرق با استان سیستان و بلوچستان همسایه بوده و جنوب آن را آبهای گرم خلیج فارس و دریای عمان به صورت نواری به طول تقریبی ۹۰۰ کیلومتر در بر گرفته است. مرکز استان هرمزگان، بندر عباس است و از شهرهای مهم آن می توان به: ابوموسی، بندر جاسک، بندر لنگه، حاجی آباد، رودان یا دهبازر، قشم، کیش، میناب، تنب بزرگ و تنب کوچک اشاره کرد.

فهرست وب سایت ها و خدمات الکترونیکی

موقعیت جغرافیایی

استان هرمزگان از لحاظ جغرافیایی به دو بخش کوهستانی و جلگه ای و ساحلی تقسیم می شود. از آن جا که بیش از ۷۰ درصد مساحت این استان را کوه ها و ارتفاعات کوتاه و بلند و نیز دشت ها و دره های مرتفع تشکیل داده است، این استان جزو مناطق کوهستانی محسوب می شود.

کوه های این منطقه که ادامه رشته کوه های زاگرس هستند با جهت شمال شرقی به جنوب شرقی تا داخل آب های خلیج فارس امتداد یافته و به تدریج از ارتفاع آن ها کاسته می شود. به طور کلی ادامه این رشته کوه ها با کاهش ارتفاع، به تپه های ماهوری آهکی، گچی و شنی منتهی شده و به زمین های پست ساحلی خلیج فارس و دریای عمان متصل می شود. مرتفع ترین کوه های این استان عبارتند از: کوه گنو با ارتفاع ۲,۳۴۷ متر در فاصله ۲۰ کیلو متری شمال شهر بندر عباس در جلگه ایسین، کوه فارغان با ارتفاع ۳,۲۶۸ متر و کوه شب با ارتفاع ۲,۸۶۱ متر.

اما برخلاف بخش کوهستانی استان، حاشیه باریک ساحلی که جلگه ای پست و کم ارتفاع است، مساحت کمی از هرمزگان را به خود اختصاص داده است. این ناحیه پست ساحلی، در اطراف تنگه هرمز وسعت بیشتری دارد. با توجه به مشخصات اقلیمی و استقرار استان هرمزگان در منطقه فوق حاره ای، گرمی هوا مهم ترین پدیده مشهود اقلیمی منطقه است. استان هرمزگان از مناطق گرم و خشک ایران است و اقلیم آن تحت تاثیر آب و هوای نیمه بیابانی و بیابانی قرار دارد. هوای نوار ساحلی در تابستان ها بسیار گرم و مرطوب است و گاهی نیز دمای آن از ۵۲ درجه سانتیگراد تجاوز می کند و زمستان های ملایم و کوتاه دارد. تعادل آب و هوای استان هرمزگان تحت تاثیر توده های مختلف هوای شمالی، غربی و جنوبی قرار دارد و به طور کلی خشک و کم باران

است و بارندگی در آن اغلب به صورت رگبار و سیلاب در ماه های زمستان صورت می گیرد. به همین دلیل می توان؛ مهم ترین ویژگی آب و هوای استان هرمزگان داشتن یک فصل طولانی گرم و یک فصل کوتاه خنک است، به این معنی که فصل گرم همراه با هوای شرجی از اوایل اسفند ماه شروع شده و به مدت ۹ ماه طول می کشد. در مقابل فصل خنک استان نیز همراه با خشکی نسبی هوا از اوایل آذر ماه شروع می شود و به مدت ۳ ماه ادامه می یابد و تحت تاثیر توده های هوای خنک غربی قرار می گیرد. ولی با این حال دمای هوای این استان در سرد ترین شب های سال به ندرت به صفر درجه می رسد و در روزهای زمستانی دمای آن از ۱۰ درجه سانتیگراد بالای صفر پایین تر نمی آید.

علاوه بر این ها؛ در استان هرمزگان با توجه به فصول سال، بادهای مختلفی در طول سال می وزد که مهم ترین آنها باد شمال، قوس، سهیلی، ناشی یا نعشی و بادلوار هستند. بادلوار، ویژگی مناطق گرم و خشک صحرایی استان و به آتش باد نیز معروف است.

همچنین استان هرمزگان به علت قرار گرفتن در منتهی الیه جنوب غربی کوه های زاگرس، فاقد ذخیره برف دائمی است و بخش مهمی از آب رودخانه های موجود در این منطقه نیز، بر اثر گرمای زیاد تبخیر شده و پس از طی مسافتی کوتاه، خشک می شوند. تعداد دیگری از رودهای این منطقه، به علت عبور از نمکزارهای ساحلی و یا دشتهای گچی شور شده به خلیج می ریزند. رودخانه های استان هرمزگان به طور کلی به دو گروه: رودخانه های شور و رودخانه آب شیرین تقسیم می شوند. رودخانه های آب شور؛ اغلب در غرب استان جریان دارند، مانند رودخانه شور، کل و مهران و رودخانه هایی آب شیرین؛ در شمال و شرق استان جریان دارند، مثل رودخانه گنج، میناب و رودخانه شمیل.

پیشینه تاریخی

استان هرمزگان دارای تاریخی با قدمت چند هزارساله است. بندرها و جزیره های هرمزگان در دوره های گوناگون پیش از اسلام از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است. دریای پارس یا دریای عمان و خلیج

فارس امروزی که استان هرمزگان نیز در کنار آن قرار گرفته، از کهن ترین دریا‌های جهان به شمار می رود. هر چند درباره تاریخ دیرینه خلیج فارس اطلاعات زیادی در دست نیست و اطلاعات موجود فقط بر پایه گمان و یا بر اساس افسانه های قدیمی و اسناد تاریخی چون تورات، کتیبه های میخی و آثار بر جای مانده از دوران باستان است، ولی با وجود و بر اساس همین منابع، ساکنین نخستین خلیج فارس که حدود ۱۰ هزار سال پیش در خلیج فارس زندگی می کردند از سه شعبه تشکیل می شدند که عبارتند از: «دراویدها» که از ساکنین مکران بودند و پس از تسلط بلوچ ها بر این ناحیه، با نژاد بلوچ ها در آمیختند، دومین شعبه، سامی ها، از ساکنین کرانه های عربستان بودند و سومین شعبه، عیلامی ها، بودند که در منطقه خلیج فارس تا نزدیکی بوشهر سکونت داشتند.

بر اساس تحقیقات به دست آمده؛ عیلامی ها از هزاره سوم پیش از میلاد، صدها سال بر خلیج فارس و جزیره های استان هرمزگان، به ویژه جزیره های قشم، کیش، لارک، لنگه و جاسک حکم رانی کرده و از آن ها به عنوان راه ارتباطی برای بازرگانی با هند غربی و دره نیل استفاده می کردند. طبق سنگ نوشته های بدست آمده، دریای پارس مورد توجه اقوام ساکن در «میان رودان» بین النهرین، چون آشوریها، اکدی ها و بابلی ها بوده و آنها رفت و آمد هایی در این منطقه داشته اند.

در دوره مادها و به ویژه در زمان قدرت هخامنشیان، مرز جنوبی ایران تا کرانه های جنوبی دریای پارس امتداد داشت. در این زمان هرمزگان تابع ساتراپ یا استان درنگیانه و بخشی از کرمان بود. در افسانه ارتیره یا ارتیتراس نوشته اگاتارخیوس آمده است: «شاهزاده ای بنام اریتره یا ارتیتراس در سواحل خلیج فارس که البته پژوهشگرانی چون احمد اقتداری هر مز کهنه دانسته اند- در حال سفر به پاسارگاد بود که در سیل قرار می گیرد که در نهایت با گله و رمه هایش وارد جزیره قشم شده که در این دوره خالی از سکنه بوده است. این فرد سپس مردم سواحل را به جزایر راهنمایی می کند.»

در زمان هخامنشی، به ویژه داریوش بزرگ، ایرانی ها کم کم در سواحل و آب های دریا‌های سیاه و سرخ نیز نفوذ کردند. داریوش بزرگ، دریا سالار یونانی خود، «اسکولاخ یا اسکیلان» را مأمور بررسی کناره های دریای پارس کرد. اسکولاخ و همراهانش تمامی جزیره ها و سواحل دریای مکران، خلیج فارس، دریای سرخ و دریای باختر را در طی کردند و به آگاهی های ارزنده ای دست یافتند. این سفر دریایی از نظر بازرگانی و نظامی برای ایران سودمند بود و باعث برقراری وابسته گی بازرگانی میان هندوستان و دریای باختر گردید.

در دوره حکومت اشکانیان؛ این دولت پس از غلبه بر سلوکی ها، استان هرمزگان را بر قلمرو خود افزودند و از دریای پارس و بین النهرین در مقابل رومیان محافظت کردند.

هخامنشیان استان هرمزگان در زمان ساسانیان، از مراکز مهم داد و ستد و پیوند بازرگانی به شمار می رفت. در سال های اولیه حکومت اسلامی، سواحل هر دو طرف دریای پارس، از جمله استان هرمزگان به دست مسلمانان افتاد. ابوهوریره، از یاران پیامبر (ص) در زمان عمر- خلیفه دوم - پس از تصرف بحرین و قسمت های غربی خلیج فارس با حمله به بخش های شرقی خلیج فارس، تمامی دریای پارس، بنادر و جزیره های خلیج را تصرف و بر قلمرو مسلمانان افزود.

دیلمیان نخستین دودمان ایرانی بودند که پس از غلبه اعراب بر ایران، بار دیگر بر سراسر جزیره ها، بندرها و آب های استان هرمزگان و دیگر نقاط خلیج فارس دست یافتند.

به ترتیب در سال های ۳۲۳ و ۵۳۴ هـ ق، هرمزگان، عمان و بندرها و جزیره های آن، توسط علی - عمادالدوله

- و احمد - معزالدوله - به قلمرو آل بویه ملحق گردیدند. حکومت آل بویه، در زمان عضدالدوله گسترش یافت و در تمام مدت حکومتشان، فارس و هرمزگان در قلمرو فرمانروایی آن ها بود. پس از فروپاشی دولت دیلمیان، سلجوقیان کرمان از سال ۴۵۴ تا ۵۸۳ هـ ق، بر منطقه خلیج فارس، از جمله استان هرمزگان و عمان تسلط یافتند. در دوران سلجوقی، از سوی فرمان روایان این خاندان، حاکمانی با عنوان «تابک» به مناطق گوناگون ره سپار می شدند. اتابکان فارس برعمان، بحرین و جزیره های خلیج فارس و دریای عمان دست یافتند و تا سال ۶۶۱ هـ ق، بر فارس و هرمزگان حکومت کردند. اما در همین سال، سلجوق شاه سلغری پس از شورش علیه هلاکو خان مغول، شکست خورد و در پی این شکست، حکومت فارس، هرمزگان و تمامی منطقه خلیج فارس به دست مغول ها افتاد.

تیمور لنگ، در سال ۷۸۵ هـ ق، پس از تصرف سیستان با حمله به شهرهای اصفهان، فارس، بوشهر، بندرها و جزیره های هرمزگان، این شهرها را نیز به قلمرو خود افزود. تیموریان، تا سال ۸۷۳ هـ ق، که در ایران حکومت داشتند، خراج بندرها و جزیره های خلیج فارس و دریای عمان را دریافت می کردند. مابین سپری شدن حکومت ایلخانان مغول و تشکیل حکومت تیموریان، حکومت هرمزگان و خلیج فارس به دست خاندان مظفریان افتاد.

در سال ۹۱۳ هـ ق، ناوگان پرتغالی ها به فرماندهی «البوکرک» با فتح مسقط، که در آن زمان خراج گذار امیر هرمز بود، با سیف الدین از امیران هرمز، به جنگ پرداخت و با شکست وی هرمز را تابع و خراج گزار پرتغال کردند. پرتغالی ها در جزیره های هرمز، کیش، بحرین، قشم، نابند و سایر جزایر خلیج فارس، دفتر بازرگانی و چندین دژ نظامی ساختند. پس از مرگ آلفونسو دو آلبوکرک در ذیقعه سال ۹۲۱ هـ ق، تا روزگار شاه عباس اول، در سال ۹۹۶ تا سال ۱۰۳۸ هـ ق، حکومت پرتغال در دریای پارس از قدرت زیادی برخوردار بود و در این مدت مراکز بازرگانی دریای عمان و خلیج فارس یعنی: کیش، چابهار، هرمز، مسقط، بحرین، قشم، جاسک به علت ناکارآمدی آنان رو به ویرانی نهاد.

در دوران صفویه، در سال ۹۹۶ هـ ق، شاه عباس اول صفوی، پس از جنگ با عثمانی ها تصمیم به آزاد ساختن جزیره های دریای پارس و بیرون راندن پرتغالی ها گرفت. در پی این تصمیم، شاه عباس، نه تنها توانست بحرین را آزاد سازد، بلکه جزیره های هرمز، کیش، قشم، بندرهای جاسک، چابهار و لنگه را از پرتغالی پس گرفت. با روی کار آمدن حکومت افشاریه؛ نادرشاه افشار، در سال ۱۱۴۶ هـ ق، توانست با بیرون راندن افغان ها از ایران بر تمامی کرانه ها و جزیره های شمالی و جنوبی خلیج فارس چیره شد. اما پس از مرگ نادر شاه، شورشی سراسر کشور را فرا گرفت و در گوشه و کنار سرزمین، مدعیانی برای حکومت پیدا شد. ولی سرانجام در سال ۱۱۷۹ هـ ق، کریم خان زند با سرکوب مخالفان و مدعیان حکومت، بر سراسر فارس، جزیره ها و بندر های خلیج فارس و در واقع سراسر ایران، دست یافت و کارهای نیمه تمام نادر شاه را دنبال کرده و به پایان رسانید. خلیج فارس بعد از جنگ جهانی اول، نه تنها به عنوان یک معبر دریایی تجاری بسیارمهم، بلکه به عنوان بزرگ ترین کانون نفت و منبع مهم رشد صنایع، اهمیت اقتصادی و استراتژیکی فراوانی یافت، به طوری که کلیه طرف های تجاری خارجی ایران به ویژه انگلیس با تلاش فروان سعی می کردند حضور فیزیکی خود را در خلیج فارس حفظ کنند. موقعیت استراتژیکی استان هرمزگان، در دهه های بعدی نیز توجه ویژه به این منطقه را برای دولت ها و کشورهای خارجی الزامی می ساخت.

در تقسیمات فعلی کشوری شهر بندرعباس مرکز استان هرمزگان است. این شهر یکی از مهم ترین مراکز

استراتژیکی و تجاری ایران در جوار خلیج فارس و دریای عمان است. بارانداز شهید رجایی، اسکله عظیمی است که بخش وسیعی از مبادله کالاهای تجاری بین ایران و دیگر کشورها از طریق آن صورت می‌گیرد. بندر عباس از های دریایی، راه آهن، جاده های ترانزیتی درجه یک و از طریق هوا به کلیه مناطق داخلی و دیگر طریق راه کشورهای جهان مرتبط است.

تنگه هرمز، یکی از حساس ترین و حیاتی ترین گذرگاه های آبی عصر حاضر، در قلمرو سیاسی این استان قرار دارد. این تنگه هلالی شکل ۱۸۷ کیلومتر طول دارد. عمق تنگه هرمز به دلیل شیب تند کف آن از قسمت شمال به جنوب متغیر است، به طوری که در نزدیکی جزیره لارک، در حدود ۳۶ متر و در ساحل جنوبی نزدیک شبه جزیره مسندام ۱۸۰ متر است.

اقوام و زبان

استان هرمزگان، از دیر باز محل سکونت نخستین اجتماع ها و گهواره فرهنگی کهن است که نخستین حکومت ها با فرهنگی غنی، در کرانه های آن به وجود آمده است. در کرانه ها و جزیره های هرمزگان، عرب ها، لرها، پارس ها، بلوچ ها، ترک ها و تیره های آمیخته به سر می برند، که در اثر آمیختن، نژاد ویژه ای را به وجود آورده اند. ساکنان محلی بعضی از بندرها و جزیره های استان هرمزگان، عرب زبانان محلی مستقر در ایران هستند که از دیگر نقاط کشور به این منطقه مهاجرت کرده اند و از نظر ویژگی های جسمانی، آنان با عرب های همسایه کشور هیچگونه شباهتی ندارند. همچنین از دیگر اقوام ساکن در استان هرمزگان می توان: لرها، لاری ها، بلوچ ها و مکرانی ها را نام برد.

به عقیده برخی از دانشمندان مردم شناس اقوام ایرانی اصیل فقط در دو منطقه زندگی می کنند: یکی از این اقوام در میان مردم فارس و ساکنان شمال شرق خلیج فارس و دیگری در میان لرها یا کوه نشینان غرب ایران اقوام لر، در سواحل شمالی دریای پارس، از جمله استان هرمزگان به طور پراکنده زندگی می کنند. این اقوام با لهجه لری که گونه ای از زبان پهلوی پیشین است، سخن می گویند.

اقوام لاری، در شهرستان لار استان فارس، بندرها و جزیره های ایرانی دریای پارس، از جمله هرمزگان و سرزمین های جنوبی دریای پارس زندگی می کنند و زبا رایج بین آن ها فارسی دری است.

اقوام بلوچ، در سواحل دریای عمان، خلیج فارس، جزیره ها و بندرهای خلیج، از جمله استان هرمزگان زندگی می کنند. البته مردم بندر عباس و برخی از نواحی استان هرمزگان، آمیخته ای از فارس، بلوچ، عرب و سیاه پوست هستند که بندری یا عباسی نامیده می شوند.

و اما مکرانی ها یا مکی ها، که بیشتر در ناحیه مکران استان سیستان و بلوچستان و کرانه های دریای پارس، از جمله استان هرمزگان، به ویژه ناحیه جاسک زندگی می کنند و آمیخته ای از نژاد هندو، آسوری، افغان و سیاه پوست هستند.

موقعیت اجتماعی و اقتصادی

فعالیت عمده مردم استان هرمزگان بیشتر در زمینه کشاورزی، ماهیگیری و حمل و نقل دریایی متمرکز شده است.

این استان از نظر رشد سریع محصولات کشاورزی گرمسیری و مزیت‌های نسبی منطقه‌ای و ناحیه‌ای، اهمیت قابل توجهی دارد. از جمله می‌توان به تولید و کاشت انواع صیفی و سبزی مشتعل بر گوجه‌فرنگی، خیار، بامیه و هندوانه اشاره کرد. البته کشت مرکباتی از قبیل پرتقال، نارنگی، لیموترش نیز در این استان رایج است. استان هرمزگان هم‌چنین در بخش ذخایر معدنی، دارای معادنی از قبیل: کرومیت، خاک سرخ سنگ‌گچ و آهک، نمک، گوگرد و آهن است. در کنار این معادن، نفت و گاز از جمله معادن مهم منطقه به شمار می‌آیند که از اهمیت بالایی در اقتصاد کشور برخوردار است.

علاوه بر معادن ذکر شده، معادن دیگری نیز در این استان پیدا شده که عبارتند از: معادن شن و ماسه، سنگ لاشه، نمک طعام و سنگ تزئینی. از دیگر فرآورده‌های معدنی دیگر می‌توان به: نمک جزیره هرمز و نمک آبی در جزیره قشم که علاوه بر مصرف داخلی به خارج صادر می‌گردد، نیز اشاره کرد.

استان هرمزگان هم‌چنین در زمینه صنایع غذایی و حمل و نقل دریایی نیز از موقعیت اقتصادی برجسته‌ای برخوردار است. صنعت شیلات از جمله مهم‌ترین صنایع دریایی استان هرمزگان محسوب می‌شود که محصولات آن به دو صورت کنسرو ساردین و تن، در سراسر کشور توزیع می‌شود و در نوع خود دارای اهمیت بسیار ممتازی است. کارخانه آرد ماهی نیز از دیگر صنایع استان است که از پوست و استخوان و امعا و احشا ماهیان کنسرو شده در کارخانه کنسرو تن، آرد ماهی به عمل می‌آورد. هم‌چنین صنایع دیگری مانند صنعت قایق‌سازی، نساجی، لنج‌سازی، یخ‌سازی، کارخانه آب‌لیموگیری، کشتی‌سازی، تعمیر و بازسازی کشتی و لنج نیز در این استان وجود دارد.

صرف نظر از فعالیت‌های بخش کشاورزی و حمل و نقل، استان هرمزگان با توجه به بافت سنتی، آداب و رسوم خاص و فرهنگی غنی و ریشه دار، از دیرباز بخش مهمی از انواع صنایع دستی را در خود جای داده است. در استان هرمزگان صنایع دستی بومی از جایگاهی ویژه در فرهنگ و سنت‌های مردم برخوردار می‌باشد. به عنوان مثال رودوزی‌های سنتی که از جمله مهم‌ترین رشته‌های صنایع دستی این منطقه محسوب می‌شود. جز و پوشش‌های بومی زنان و دختران منطقه است و یا نوعی حصیر به نام «تک» در نواحی روستایی هم به عنوان زیرانداز و هم به عنوان بخشی از پوشش سقف خانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

از مهم‌ترین صنایع دستی استان هرمزگان می‌توان به: انواع گلدان، کوزه‌های سفالی، قلیان، سر قلیان، اسفند سوز در باط و قفسی، سجاده‌های حصیری، بادبزن حصیری، نوعی سبد حصیری گرد و دردار بلند جهت نگهداری لباس، در پوش کوزه، نوعی سینی گرد و بزرگ به نام سپ، دمکش حصیری، گلدان حصیری، ظرف میوه حصیری، ظرف نگهداری نان، جاجیم، گبه، انواع گلیم، خورجین، نوعی زیرانداز با پرزهای بلند به نام خرسک، گلابتون دوزی، خوس دوزی بادله دوزی یا تلی بافی و در بخش صنایع دریایی انواع تابلو‌ها و مجسمه‌های ساخته شده از پوسته حلزون، صدف، استخوان ماهی، گوش ماهی و مرجان اشاره کرد.

تولیدات سفالگران مینابی عمدتاً ظروف سفالی می‌باشد که از آن جمله اند: نوعی کوزه آب به نام «جهله» انواع گلدان، قلیان، سر قلیان، اسفندسوز در باز و قفسی «گشته سوز» این ظروف سفالی بیشتر توسط ساکنین نواحی روستایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. محصولات حصیری محصولات حصیری مشتعل بر سجاده حصیری،

بادبزن، نوعی سبد حصیری گرد و دردار بلند جهت نگهداری البسه، نوعی زیرانداز به نام «تک» که در نواحی روستایی به منظور پوشاندن سقف خانه ها نیز مورد استفاده قرار می گیرد، درپوش کوزه، نوعی سینی گرد و بزرگ به نام «سپ»، «دمکش»، گلدان حصیری، ظرف میوه، ظرف نگهداری نان «کفه». بافته های داری سنتی بافته های داری سنتی شامل قالی افشار، جاجیم، گبه، انواع گلیم، خورجین، نوعی روانداز با پرزهای بلند به نام «خرسک» که گاهی به عنوان زیرانداز مورد استفاده قرار می گیرد. حصیربافی

از حصیر بافی باید به عنوان رایج ترین و معمول ترین صنعت دستی استان هرمزگان نام برد، چرا که ماده اولیه مورد نیاز حصیر بافی برگ درخت خرما بوده که به حد وفور در اختیار صنعتگران است و تولید انواع فرآورده های حصیری که کاملاً جنبه مصرفی دارد، روستاهای میناب، یشاگرد، بندر لنگه و اطراف آن از مناطق مهم بافت حصیر است که اکثر کار آن توسط زنان و دختران منطقه صورت می گیرد. مواد اولیه مورد مصرف عبارت است از برگ درخت خرما (پیش مَغ) و ضایعات درخت خرما و گیاهی به نام مور. حصیر بافان میناب در روستاهای بهمینی، چلو، نصیرابی، محمودی و قاسم آباد ساکن هستند سفالگری سفالگری در روستاهای حکمی، گوربند و شهوار از توابع شهرستان میناب و روستاهای لشتگان از توابع بندر عباس رواج دارد.

گلابتونه دوزی زردوزی که در نقاط مختلف ایران به «کم دوزی»، «گلدوزی»، «برودری دوزی» و «کمان دوزی» شهرت دارد، در اکثر نقاط ایران رواج دارد و در استان هرمزگان بویژه شهرهای بندر لنگه، بندر عباس و میناب رونق بسیار دارد. از گلابتون دوزی برای تولیداتی نظیر دمپایی، شلوار های زنانه، سر آستین، پیش سینه، دور یقه، لبه پرده، دیوارکوب، پستی، کوسن، سجاده، جلد قرآن و تابلو استفاده می کنند.

خوس دوزی این هنر به کمک نوارهای نقره ای باریک و برروی پارچه توری ریز بافت تجلی یافته و گاه ستاره هایی فلزی برروی پارچه می نشانند، و از آن برای تزئین مقنعه، دستار (چادر زنانه) استفاده می شود. پارچه مصرفی معمولاً به رنگ های سیاه، سفید، سبز و زرشکی است که هر دو روی پارچه شکل یکسان دارند. بادله دوزی بادله دوزی یا تلی بافی عبارت است از بهم پیوستن چند نوع زری با یکدیگر به صورتی که زری بزرگ در وسط و زری های کوچک در اطراف قرار می گیرند. بادله به شکل نوارهایی با پهنای ۱۵ سانتیمتر تولید می شود که معمولاً برای لبه شلوارهای زنانه مورد استفاده قرار می گیرد. سوزندوزی

نوع دیگر از رودوزی است که فقط در بخش و شاگرد و توسط زنان و دختران روستایی به شیوه زنان بلوچ انجام می گیرد و دلیل آن نزدیکی منطقه به استاستان سیستان و بلوچستان است. قالیبافی

مناطق تولید قالیبافی در استان هرمزگان عبارتند از: بندرعباس، روستای درتوجان و بخش حاجی آباد. اغلب تولیدکنندگان را عشایر اسکان یافته ایلهای افشاریه ورائینی تشکیل داده که به تولید و تهیه انواع قالی و قالیچه، رویه پستی و چننه مشغول هستند. تولیدکنندگان معمولاً پشم مورد نیاز خود را از سیرجان خریداری کرده و خود به ریسیدن و رنگرزی آن اقدام می کنند. نوع گره رایج گره فارسی است و نقشه هایی که در بخش حاجی آباد و روستای درتوجان بافته می شود نقشه های افشاریه است که به نامهای بوته شاهی، ماه و ستاره ای، سه کله، خستی، گنبدی، شکارگاه، بچه بغل، سماوری و ... معروف هستند.

خرسک بافی عبارت است از بافت نوعی فرش با پرزهای بلند و درشت بافت که بافت آن با رنگ های بسیار محدود انجام می شود. در بافت سنتی آن از رنگ طبیعی پشم استفاده می شده است. پرز، تار و پود کلفت آن از پشم است و از پود رو استفاده نمی شود. در قدیم از آن به عنوان روانداز استفاده می کرده اند. امروزه از این نوع بافت برای تولید پادری و کناره در اندازه های مختلف استفاده می کنند. نقوش خرسک معمولاً هندسی

بوده و بافت آن در روستای درتوجان رواج دارد. شیریکی پیچ از دیگر تولیدات استان هرمزگان شیریکی پیچ را می توان نام برد که مرکز تولید آن روستاهای بخش حاجی آباد بوده و دلیل رونق آن همسایگی منطقه با استان کرمان است.

چادرشب بافی چادرشب بافی یا کاربافی از دیگر صنایع دستی استان هرمزگان است که در روستاهای کلیبی و سرریگان از توابع میناب و روستاهای سیروئیه، احمدیه و فارقان رواج دارد. چننه بافی چننه بافی در منطقه وشاگرد به وسیله دارهای زمینی و توسط زنان انجام می شود. نقش ها اغلب به صورت هندسی و ذهنی بافت است. اطراف چننه را به وسیله صدف های دریایی و منگوله های رنگی ت زئین می کنند. از چننه بیشتر برای تزئین کپر ها استفاده می شود.

صنایع دستی دریایی همه ساله به هنگام جزر و مد دریا، مقادیر متنابهی از انواع صدف ها، حلزون ها و بقایای آبیان خلیج فارس در سواحل جزایر متعدد این خلیج (کیش، ابوموسی، لارک، قشم، هرمز و ...) می ریزد که توسط اهالی بومی جمع آوری شده و توسط افراد باذوق از آنها تابلو، مجسمه ها و اشیا گوناگونی تولید می شود. مواد اولیه مصرفی شامل پوسته حلزون ها، صدف ها، استخوان ماهی، گوش ماهی و مرجان است و برای اتصال قطعات انتخاب شده از چسب بی رنگ استفاده می کنند.

استان هرمزگان نام یکی از استان های کشور ایران است. این استان در جنوب ایران و در شمال تنگه هرمز قرار دارد. کرانه های این استان در شرق بر دریای عمان و در غرب بر خلیج فارس قرار دارند.

بعضی از جزیره های مهم هرمزگان عبارت اند از قشم، کیش، ابوموسی، لاوان، هرمز، لارک، سری استان هرمزگان دارای ۱۱ شهرستان، ۲۳ شهر، ۳۳ بخش و ۷۱ دهستان و ۲۱۷۰ آبادی دارای سکنه است و بنا به سرشماری بعمل آمده در سال ۱۳۷۵ جمعیت استان هرمزگان ۱۰۶۲۱۵۵ نفر می باشد.

استان هرمزگان در حدفاصل بین مختصات جغرافیایی ۲۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۲۸ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۵۹ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان حدود ۶۸ هزار کیلومتر مربع مساحت دارد که از این نظر هشتمین استان کشور می باشد. هرمزگان از جهت شمال و شمال شرقی با استان کرمان، غرب و شمال غربی با استان های فارس و بوشهر از شرق با سیستان و بلوچستان همسایه بوده و جنوب آن را آب های گرم خلیج فارس و دریای عمان در نواری به طول تقریبی ۹۰۰ کیلومتر دربر گرفته است. بنا به سرشماری بعمل آمده در سال ۱۳۷۵ جمعیت استان هرمزگان ۱۰۶۲۱۵۵ نفر می باشد که از این تعداد ۴۱۹۹۳۸ نفر در بندرعباس ساکن می باشند. بندرعباس به عنوان مرکز استان امروزه یکی از شهرهای بزرگ ایران می باشد که مرکز مهم فعالیتهای اقتصادی و تجاری می باشد. این شهر که در قسمت انتهایی خلیج فارس و در فصل مشترک شاهراه خلیج فارس و دریای عمان واقع گردیده است که نقش مهمی در زمینه صادرات و واردات کشور ایفا می کند. تأسیسات مهم دریایی و زیربنایی کشور همچون بندر شهید رجایی، پالایشگاه نفت بندرعباس، کارخانه آلومینیوم المهدی، کارخانه آلومینیوم هرمزگان، کشتی سازی خلیج فارس، فولاد و سیمان هرمزگان از این جمله می باشند. این استان از طریق زمین به استانهای بوشهر فارس کرمان و سیستان و بلوچستان ارتباط دارد و با راه آهن به راه آهن سراسری ایران متصل است و از طریق هوا با داشتن فرودگاه های بین المللی بندرعباس، کیش، بندر لنگه و قشم به سراسر جهان متصل است.

غذاهای محلی

آبگوشت میگو، پیتی سغدی، دم پخت ماهی، خوراک فاسولیا کنمه، خورش جگر، خورش گل کلم، خورش کلم پیچ، دال عدس، قلیه اسفناج، کباب میگو، قلیه ماهی

سوغات

انواع محصولات حصیری، پارچه های گلابتونی دوزی شده، پارچه های سوزن دوزی شده، انواع محصولات صنایع دریایی ساخته شده از صدف و قالی از جمله سوغاتی های مهم استان هرمزگان به شمار می روند. علاوه بر صنایع دستی ذکر شده می توان از خرما و مرکبات نیز به عنوان سوغات این استان نام برد

جاذبه های طبیعی گردشگری

ابوموسی: جزیره سیری، جزیره فرور بزرگ، جزیره فرور کوچک، سواحل خلیج فارس، نخلستان ها و باغ ها

بستک: آب معدنی کمشک در جناح، دامنه رشته کوه بون کوه چهار برکه در کوخرد، قنات پارا، قنات کوخرد

بندر جاسک: آب گرم سدیج، دامنه کوه بشاگرد، جنگل حرا، چشمه آب گرم پوراف، حاشیه رودخانه جگین

بندر عباس: دامنه کوه فارغان، دامنه کوه شت کوه، دامنه کوه گنو، چشمه آب گرم گنو، چشمه آب گرم خورگو، چشمه آب گرم سرخان، حاشیه رودخانه کل یا رودخانه شور، حاشیه رودخانه شمیل یا حسن لنگی، حاشیه رودخانه جلابی، جزیره هرمز، منطقه حفاظت شده گنو

بندر لنگه: دامنه کوه شو یا کوه شب، دامنه کوه سیاه، حاشیه رودخانه مهران

حاجی آباد: دامنه کوه فارغان، دامنه کوه هماگ، دامنه کوه زردکوه، دامنه کوه کوشا، دامنه کوه کافری

رودان یا دهبازر: آبشار کرون، ناز دشت

قشم: بندر قشم، بخشی از جنگل های حرا، جزیره لارک، جزیره هنگام، صخره های زیبای سواحل بندر قشم.

کیش: آکواریوم حیات دریا، اسکله تفریحی، درخت لور، نمایشگاه خزندگان

میناب: حاشیه رودخانه میناب

جاذبه های تاریخی

بستک: آرامگاه علمای کوخرد یا دو گنبدان کوخرد، بازار تاریخی بستک، حمام خانی بستک، حمام سیبیه بستک، قلعه ایلود، قلعه توصیله کوخرد، قلعه جناح، قلعه دیده بان، قلعه فتویه، قلعه قلات، قلعه کوهیج، قلعه آماج، کاروانسرای اوشیرینو، کاروانسرای سه نخود، کاروانسرای کوردان، مسجد بربار کوخرد، مسجد جامع قبله کوخرد، مسجد چاله کوخرد، مسجد جامع بستک، مسجد جامع قدیمی بستک، مسجد کوردان کوخرد، مسجد لاور در لاور.

بندر عباس: آرامگاه امام زاده سید مظفر، امام زاده شاه محمد تقی، بقعه خضر، پل لاتیدان در جزیره هرمز، حمام گله داری، خانه گله داری، معبد هندوها، محله باستانی سورو، عمارت کلاه فرنگی، کاروانسرای بستک در مسیر جاده لار و بندر لنگه به بندر عباس، قلعه پرتغالی ها در جزیره هرمز، مسجد صحرا باغی، مسجد منبر کهنه

بندر جاسک: دخمه و روستای تاریخی گزدان، روستای تاریخی جگین، اتاق های ساسانی در درماغه کوه مبارک، تلگراف خانه جاسک، برج سیاه و سفید

بندر لنگه: شهر باستانی کنگ، شهر باستانی حریره، عمارت فکری، قلعه لشتان، کاروانسرای تاریخی بستک، مسجد ملک ابن عباس کاروانسرای گاگلکی در مسیر شهرستان های بستک و لار به بندر لنگه، مسجد افغان، مسجد بازار مساح

حاجی آباد: آستانه امام زاده سید محمد، قلعه تاریخی حاجی آباد

رودان یا دهبازر: تپه مارو یا خیرآباد، پل رودخانه آب نما، قلعه دختران

قشم: بقعه شیخ برخ الاسود، تپه باستانی کولغان، زیارتگاه بی بی مریم، شهر خاربز، شهر قدیمی خربز، غارهای خربس، غار نمکدان، قلعه پرتغالی ها، قلعه لارک، مسجد جامع قشم، مسجد برخ، مسجد رمچاه، مسجد کوشه، نیایشگاه میترا

(کیش: جاده جهان، شهر زیرزمینی، شهر بازی، کشتی یونانی مسجد خاتم الانبیا (ص)

میناب: امام زاده امیر دیوان، پنجشنبه بارار، قلعه هزاره یا بی بی مینو، قلعه شاداب، قلعه کردر، قلعه گوربند